

TRETJI PRIZOR.

Božidar (prisopiha v sobo). Oče so tukaj, oče so tukaj, zdajci bodo v hiši! — Juhé! to bo veselje.

(Tonček in Božidar hitita očetu naproti.)

(Zagrinjalo pade.)

Poslovenil I. T.

Kdor ne uboga, tepe ga nadloga.

Bilo je v soboto večer. Vse je že mirovalo od dela, ker se je bližal Gospodov dan. Takó so se tudi prebivalci vélike župnié (fare) v slovénskih goricah pripravljali na drugi dan, a to ne samo zaradi tega, ker se je bližal Gospodov dan, nego tudi zato, ker so ta dan gođovali svojega farnega patrona sv. Lovrenca. Ker se o tacem prazniku navadno silna množica ljudi zbere tudi iz sosednjih župnin, zato pride tudi mnogo beračev. Nekateri pridejo že nekaj dni poprej, da si prosijo milodarov po hišah dobrotnih ljudi. Tako je prišel tudi v našo hišo v soboto večer ubog berač ob jedne nogi in je prosil prenočišča. Radi smo mu ga dali in smel je z nami, kakor je to pri Slovanih obče naváda, tudi večerje zajeti. Ker večerja še ni bila gotova, prosili smo ga, da nam kaj pové, ker smo znali, da taki ljudjé mnogo povedati znajo. Ni se dolgo branil temu, brž je vzel kratko pípico iz ust in si usta obrisal. Potem je milo vzdihnil in rekel: „Hočem vam povedati dogodbo, katera je posebno za otroke, in tukaj vas je več v hiši, podučljiva, in iz katere lahko spoznate, da je resničen prigovor, ki pravi: kdor ne uboga, tepe ga nadloga.“

„Daleč od tukaj, — začel je berač pripovedovati, — stoji na prijetnem hólmcu grad. Blizu tega gradú je tekla moja zibelka. V majhenej kóči ali dovolj velikej za mene, očeta, mater in sestro, živeli smo se od tega, kar sta oče in mati zaslužila. Ko sem toliko odrastel, da sem bil zmožen kacega dela se poprijeti, začela se je tudi moja svojeglavnost pokazovati. Večkrat so mi morali oče ali mati po dva do trikrat kako stvar ukazati, predno sem se je lotil. Dobra mati so večkrat dejali: „Ne vem kaj bode s teboj, ako boš tako svojeglaven, ali zapómni si dobro star pa resničen prigovor, ki pravi: „Kdor ne uboga, tepe ga nadloga.“ Spomnil se bodeš, ako ti Bog življenje dá, večkrat tega prigovora ter se prepričal, da sem pravo govorila. In res, spomnil sem se ga že sto in stokrat, ali zdaj mi vse to nič več ne koristi. O jaz nesrečnež! Ako bi bil svoje dobre starše ubogal, godilo bi se mi zdaj dobro in ne bi se mi treba potikati po tujih hišah in prositi kruha svojemu lačnemu želodecu.“ Pri teh besedah mu kane debela solza po zarujavelem licu; a kmalu zopet poprime besedo in pravi: „Ker so doma vidéli, da težko shajajo z nami otroci, dali so me v službo in moral sem si pri tujih ljudéh kruha služiti. Pa tudi tukaj nisem nič dobrega storil; ubogati nisem hotel ne gospodarja ne gospodinje in tako sta me zapodila. Zapustivši dobrega gospodarja, šel sem si druge službe iskat. Našel sem jo, in ta služba je bila za mene prav ugodna, ker je bil gospodar več v krčmi nego li domá ter se ni mnogo brigal ne za gospodarstvo ne za posle; vse je prepuščal svojej ženi, katere pa nikoli ubogal nisem. Delal sem tedaj le toliko, kolikor se je meni polju-

bilo. Ko so moji starši o tem zvedeli, svetovali mi so, naj si druge službe poiščem, ker ta služba ni primerna za mene. Ali vse zamán; ubogal jih nisem ter sem še dalje ostal v tej službi. Oh koliko solzá so moja dobra mati pretočili in koliko noči so premolili za mene, da bi se poboljšal, to sem zvedel še le pozneje od svoje sestre. Mnogo sem že prestal od one dóbe, ali še vse premalo, da bi bilo v zadostenje materinim solzám, ki so jih zaradi mene pretočili.“ —

Vsi smo videli, da ga je žalost trla, česar nam so bile priča njegove debele solzé.

„Nagloma pa umrje moj gospodar,“ takó pripoveduje berač dalje, „in zdaj bi moral pridno ženo ubogati. Ali to mi ni bilo po volji; zapustil sem službo, in šel sem si druge iskat. Nisem je našel, katera bi bila po mojej volji. Sklenil sem torej domóv se podati, ter domá pridno delati in se poboljšati. Ali prave volje nisem imel. Na potu domóv naletim k svojej nesreči na trôpo ljudi, ki so si šli dela iskat. K tem se tudi jaz pridružim, in vsi moji dobri sklepi so splavali po vodi. Kar nas je bilo močnejših, dobili smo kmalu delo v nekem rudniku, kjer smo imeli zeló ostrega nadzornika, ki nas je k delu priganjal kakor živino. Necega dne se odtrga velik kamen v rudniku, ki se narávnost valí proti nam. Vsi smo bežali; a mene siromaka kamen dohití, ter me hudo poškoduje. Spravili so me v bólnico, kjer mi je bilo hude bolečine prestati. Tu sem imel dovolj časa dobre sklepe delati in se poboljšati. Rana me je hudo skeléla, a tolažil sem se s tem, da kmalu zopet ozdravim. Brez da bi se izpovedal, ležal sem v bólnici kakor priklenjen; noč in dan me je pekla vest, da nisem imel ne mirú ne pokoja. Vidite, tako daleč zaide človek, kateri ne uboga staršev, ter njihovih lepih in dobrih naukov ne poslušá. Ko so starši o mojem žalostnem stanju zvedeli, sporočili so mi takój, da naj domóv pridem, ako je mogoče. A tudi te prijazne ponudbe svojih staršev nisem hotel sprejeti. Brž, ko ozdravim, šel sem zopet v rudnik delat. O jaz nesrečen človek! Če je le kedaj kak otrok kriv bil smrti svojih staršev, to sem bil jaz. Mati so samega jokú po meni oslepéli, in kmalu potem so mi oče žalosti umrli. Zdaj nisem več imel očeta, oh dobrega očeta, — kar pa takrat spoznati nisem hotel, in tudi očetovega blagoslova ne. Očetova podoba mi je stala vedno pred očmi in vest me je pekla kakor živ ogenj, očitajoč mi, da sem jaz kriv njegove smrti. Strašen stan za mene!“ Tu vzdihne berač, kakor da bi hotel vsa svoja notranja čutila izsipati, a mi smo molčali, obžalujoč njegovo trpljenje.

„Da bi védnemu očitanju svoje pekóče vestí konec napravil,“ nadaljuje siromak, „zapustil sem rudnik in se podal domóv. Hotel sem si vsaj materinega blagoslova izprositi, da-si nevreden. Mislil sem si, da se z materinim blagoslovom gotovo tudi poboljšam. Ali človek misli, Bog pa obrne. Mojim nadlogam še ni bilo konca. Ko pridem že blizu očetove hiše, slišim jokanje. Takój se mi je zdelo, da to nič dobrega ne pomeni. V hišo stopivši, najdem dobro mater na mrtvaškem ôdru, a sestro poleg nje klečati. To je bila tretja žrtva moje svojeglavnosti. Nisem se dolgo obotavljal, nego obrnil sem se, nevedoč ne kod ne kam? Zdaj še le so se prav obudili občutki mojega srcá, vest mi je očitala, da sem tudi smrti svoje matere kriv. Bežal sem kakor Kajn, ko je ubil svojega brata. Druzega mi ni ostajalo, nego to, da

se zapišem k vojakom, mislèč, da pri vojakihi utolažim nemirno vest. Ali varal sem se; nadloge so me teple povsod, koder koli sem hodil jaz nesrečni človek. O otroci, ko bi vi znali, kako strašno je živeti brez očinega in materinega blagoslova!“ — Tu zopet omolkne berač in videlo se mu je, kako se siromak bojuje s svojimi notranjimi čutili, kajti povésil je glavo in sam v sebi na tihem govoril: „Da strašno je pregrešiti se zoper četrto zapoved božjo, ki pravi: Spoštuj očeta in mater, da se ti bo dobro godilo in boš dolgo živel na zemlji.“ Nato se obrne k nam otrokom in nam reče: „Otroci spoštujte svoje starše, ker oni imajo vašo prihodnjo srečo v rokah. Mene imejte v svarilen izgled, da ne izgubite njihovega blagoslova, brez katerega ste nesrečni na tej zemlji!“

Pri teh besedah si starec obriše solzé, ki so se mu curkoma vlile iz oči ter nadaljuje: „Takó je prišlo osodepolno leto 1859, ki je prineslo našemu cesarju hudih težav in britkosti. V krvavem boji pri Solferinu zadela me je zaslužena kazen. V tem boji zoper sovražnika izgubil sem desno nogo in levo roko, kakor me zdaj vidite tukaj. Morali so me dolgo imeti v bólnici. Pripravljaj sem se na smrt, ali smrt le ni hotela po mene. Prišel sem iz bólnice največji siromak. Zdaj sem se še le spominjal besed, katere mi so moja mati tolikokrat na srcé položili, rekoč: „Kdor ne uboga, tepe ga nadloga.“ Te besede so mi vedno pred očmi, kadar koli me kaj britkega zadene, in britkosti imam vsak dan zadosti, ker največja nesreča je, ako si mora človek po hišah dobrotnih ljudi kruha prositi. Takó se potikam že več let s trebuhom za kruhom od hiše do hiše, in marsikomu sem nadležen. Nadloge, velike nadloge me tepó in te me so tudi v vašo hišo pripeljale. A vse to sem zaslužil, ker nisem hotel v mladosti ubogati svojih dobrih staršev. A zdaj, ko vam sem povedal svoje življenje, varujte se, ljubi otroci, svojeglavnosti in nevbogljivosti. Svetujem vam pridnost in poslušnost; kdor te dve lastnosti ima, ni se mu treba bati, da bi se mu kedaj godilo takó, kakor meni ubozemu siromaku.“

Vsi smo tiho sedeli in starčku obljubili, da hočemo ubogati svoje starše.

V tem je bila večerja pripravljena, sedli smo za mizo, ter smo se veselili, da je ubozemu starčku jed dobro dišala.

Janko Zagorski.

Trije prijatelji.

Tri prijatelje ima človek na tem svetu. Ali kako se ti prijatelji obnašajo ob času smrti, kadar ga Bog pokliče na sodbo? — Zlató, njegov najljubši prijatelj, prvo je, ki ga zapusti in ne gré ž njim. — Rodbina njegova in prijatelji ga spremijo samó do njegovega groba; ondú ga zapusté, in se vrnejo domóv. — Tretji prijatelj, za katerega se je v življenju najmanj brigal, to so dobra dela človeška. Ona ga spremijo celó pred préstol večnega sodníka, molijo zanj in mu prosijo milosti in odpuščenja.

Herder.